

Styresak 071-2019 Antibiotikaforbruk i Nordlandssykehuset HF

Saksbehandler: Tonje E. Hansen
Dato dok: 07.08.2019
Møtedato: 29.08.2019
Vår ref: 2019/5956

Vedlegg (t):

Innstilling til vedtak:

1. Styret tar saken til orientering.
2. Styret ber om at de foreslåtte tiltakene iverksettes og at resultatene av arbeidet rapporteres tilbake til styret før utgangen av 2020.

Bakgrunn

Gjennom oppdragsdokumentets punkt 3.8 er Nordlandssykehuset pålagt å redusere forbruket av bredspektret antibiotika:

30% reduksjon i samlet forbruk av bredspektrede antibiotika ved utgangen av 2020 sammenlignet med 2012. Målt som disse fem bredspektrede midlene: Karbapenemer, 2. og 3. generasjons cefalosporiner, penicillin med enzymhemmer og kinoloner.

Direktørens vurdering

Direktøren er ikke tilfreds med det høye forbruket av bredspektrede antibiotika i Nordlandssykehuset HF. For å nå de overordnede målsetningene kreves det en større innsats fra organisasjonen i tiden fremover, spesielt i de kliniske miljøene. De foreslåtte tiltakene fra A-teamet vil være viktig for bevisstgjøring av klinisk personell og for å bidra til en holdningsendring for å redusere bruken av bredspektrede antibiotika i Nordlandssykehuset. Direktøren vil følge utviklingen i forbruket tett framover, og forventer at iverksatte tiltak vil føre til at Nordlandssykehuset kan innfri forventningene fra myndighetene knyttet til en mer rasjonell antibiotikabruk.

Innledning

Norge er et av de landene i verden som bruker minst antibiotika både innenfor helsevern og husdyrnæring. Vi har blant annet nasjonale faglige retningslinjer som beskriver anbefalt bruk av antibiotika¹. Likevel er overforbruk av bredspektrede antibiotika en hovedutfordring i norske sykehus og det er derfor behov for en rasjonell nasjonal antibiotikapolitikk.

¹ [Nasjonal faglig retningslinje for antibiotikabruk i sykehus](#)

Regjeringen har gjennom nasjonal handlingsplan mot antibiotikaresistens i helsetjenesten satt et mål om 30 % reduksjon i bruk av fem grupper bredspektrede antibiotika innen utgangen av 2020 sammenlignet med 2012. Dette kommer til uttrykk gjennom Oppdragsdokumentet punkt 3.8.

Som et ledd i dette arbeidet ble helseforetakene i Helse Nord i 2016 pålagt å opprette et antibiotikastyringsprogram for så sikre rasjonell antibiotikabehandling til den enkelte pasient slik at både utvikling og seleksjon av resistente bakterier begrenses. Som en del av antibiotikastyringsprogrammet i Nordlandssykehuset ble Antibiotika-teamet (A-teamet) opprettet med deltakere fra ulike fagmiljøer (mikrobiologi, farmasi, infeksjon, smittevern og kliniske områder). Dette er tidligere omtalt i [Styresak 059-17](#). Mandatet til A-teamet beskriver at de skal styre antibiotikabruken i Nordlandssykehuset og utarbeide konkrete mål sammen med de kliniske miljøene. I tillegg skal A-teamet utarbeide rapporter, undervisningsmateriell og drive veiledning.

Forbruket av bredspektrede antibiotika i Nordlandssykehuset HF

De overordnede målene for bruk av bredspektrede antibiotika i Nordlandssykehuset er:

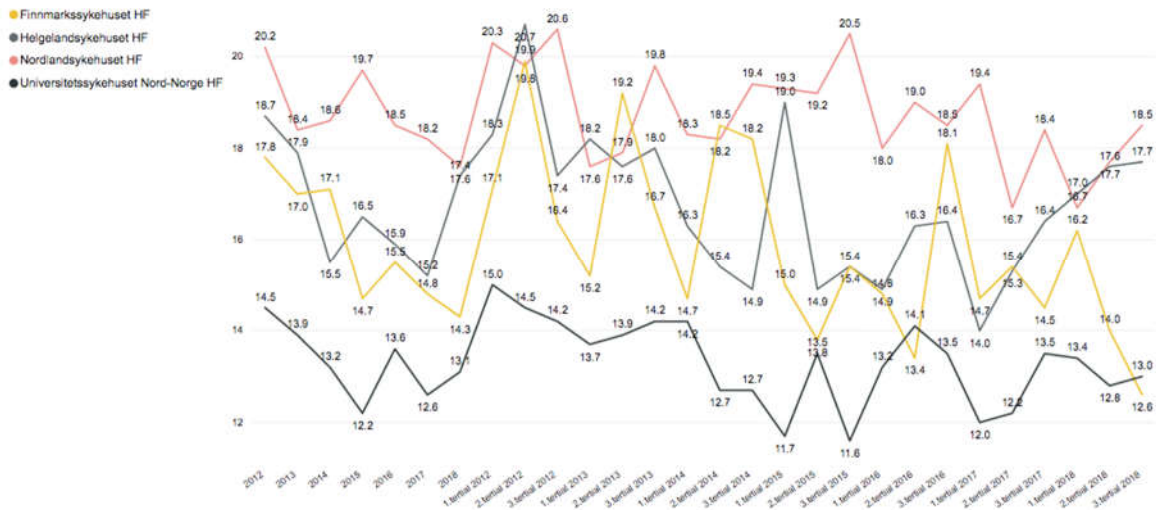
1. Forbruket av bredspektret antibiotika skal reduseres med 30 % innen utgangen av 2020, sammenlignet med forbrukstall for 2012.
2. Årlig reduksjon i forbruket av de bredspektrede midlene basert på mål satt i oppdragsdokumentet (for 2018: 20 %).
3. Minst 50 % av det totale antibiotikaforbruket skal utgjøres av penicilliner.
4. Hver klinikk skal sette egne mål for forbruksnivå og profil.

Den nasjonale kvalitetsindikatoren knyttet til disse overordnede målene er: *Antall definerte døgndoser (DDD) av utvalgte bredspektrede antibiotika (karbapenemer, 2. og 3. generasjons cefalosporiner, penicillin med enzymhemmer og kinoloner)*. Denne indikatoren skal bidra til å rette fokus mot riktig bruk av antibiotika på sykehus, og reduksjon i unødvendig bruk av bredspektrede midler.

Selv om Helse Nord er den helseregionen som har det laveste forbruket av bredspektret antibiotika (figur 1), er Nordlandssykehuset det helseforetaket i nord som har det høyeste forbruket av bredspektrede antibiotika (figur 2).

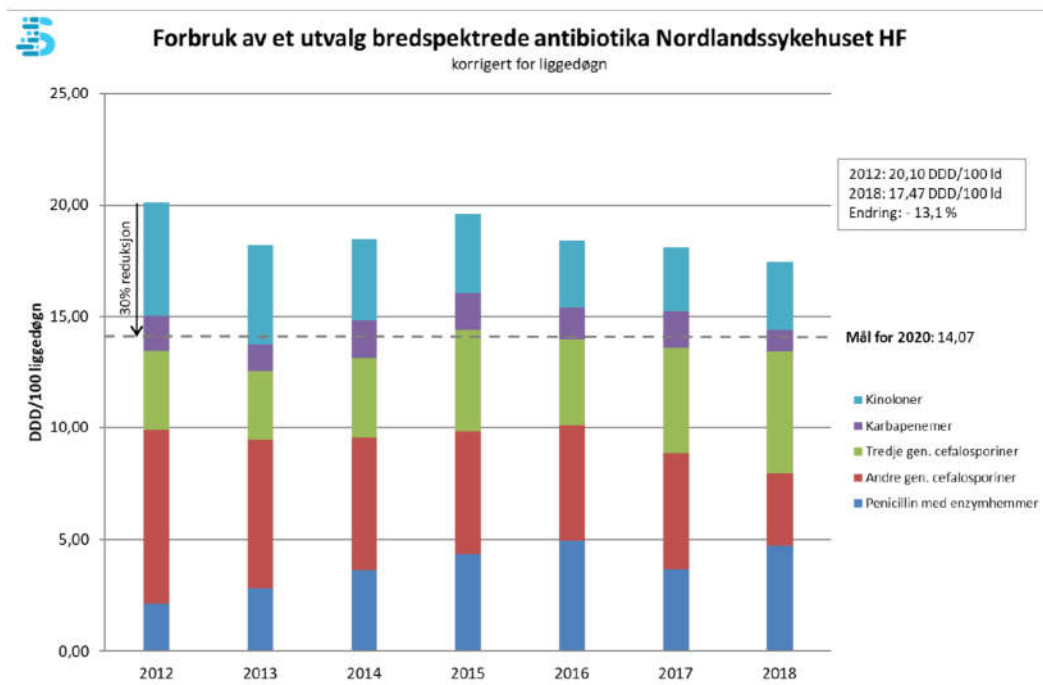
Figur 1. Antall definerte døgndoser (DDD) av utvalgte bredspektrede antibiotika per 100 liggedøgn i norske helseforetak 3. tertial 2018

Figur 2. Antall definerte døgndoser (DDD) for et utvalg bredspektrede antibiotika ved helseforetakene i Helse Nord 2012-18.

Ved utgangen av 3. tertial 2018 var forbruket av bredspektrede antibiotika i Nordlandssykehuset på 18.5 definerte døgndoser (DDD) mot et nasjonalt gjennomsnitt på 16.2 DDD og et regionalt gjennomsnitt på 14.9 DDD.

Forbruket av bredspektrede antibiotika i Nordlandssykehuset har over tid vært høyt og de overordne målene for reduksjon er så langt ikke nådd (figur 3). A-teamet i Nordlandssykehuset har derfor fått oppdraget med å identifisere hvilke tiltak som ansees nødvendig for å redusere forbruket i Nordlandssykehuset. Anbefalingene til A-teamet bygger på forbruksdata fra ulike nivå i organisasjonen, egne undersøkelser i forskjellige avdelinger og erfaringer basert på samtaler med sykepleiere og forskrivende leger.

Figur 3. Forbruk av bredspektrede antibiotika i Nordlandssykehuset HF 2012-18.

Foreslåtte tiltak for nå de overordnede målsettingene

Systematisk revurdering av antibiotika

Majoriteten av forbruket i Nordlandssykehuset utgjøres heller av langvarig bredspektret antibiotikabruk hos den enkelte pasient, enn midlertidige skifter til bredspektret antibiotika hos mange pasienter. A-teamet har indikasjoner på at unødvendig lang behandling med bredspektrede midler skjer på grunn av manglende systematikk for revurdering av allerede påbegynt terapi.

Mål: Etablere en tilpasset modell for systematisk revurdering av antibiotika ved hver sengepost, i første omgang ved KIR og MED klinikk.

Forslag: A-teamet har utarbeidet en revurderingstabell som kan gjøres tilgjengelig i DIPS. Etterlevelsen kan måles dersom dokumentet får en egen tittel og at føring av dokumentet gjøres obligatorisk for alle pasienter som behandles med antibiotika. Det skal også vurderes om revurderingen av antibiotikabruken skal presenteres som en «varsling» på Imatis-tavlene på lik linje med andre målinger/scoringer.

Tabell 1. Antibiotikavurdering til bruk i elektronisk pasientjournal (DIPS)

Antibiotikavurdering	
Dato oppstart/medikament	
Revurdering 3. dag (endre/seponere)	
Antatt Infeksjonsfokus	
Planlagt varighet behandling	
Overgang til po. behandling	
BK	
Luftveisagens	
Urin	
Andre mikroprøver	
Annet (dato ny revurdering, kontroll etc.)	

Effekten kan ev. måles gjennom avdelingsbaserte forbruksdata. A-teamet kan bistå med å utarbeide en veiledning for systematisk revurdering (intranett + ev. laminert pocketformat). Videre kan A-teamet stå ansvarlig for å gjennomføre en pilot ved en utvalgt sengepost.

Sykepleierens rolle i antibiotikastyring

Kunnskapsnivået om bredspektret antibiotika, mikrobiologisk prøvetakning og resistensproblematikk er, i sykepleiergruppen generelt, lavere enn ønsket. Følgelig kan man ikke forvente en aktiv deltakelse i diskusjonen i kliniske beslutningsfora som previsitt, visitt, fagdager etc.

Mål: Kompetanseheving av antibiotika-, mikrobiologi- og resistenskunnskap i sykepleiergruppen generelt, samt bevisstgjøring av faggruppens sentrale posisjon i revurderingssituasjoner.

Forslag: A-teamet planlegger å arrangere en fagdag om temaet tilpasset sykepleierne, ved alle tre lokasjonene. Det er ønskelig at ledelsen presiserer relevansen og betydningen ovenfor sykepleielederne slik at flest mulig av sykepleiere får anledning til å delta. Gjennomføringen skjer høsten 2019 og våren 2020.

Tiltakspakker

Innføring av tiltakspakker med ulike tiltak og definerte målinger har stått sentralt i flere av de helseforetakene hvor forbruksreduksjonen til nå har vært størst, f. eks ved UNN og St. Olavs hospital.

Mål: Reduksjon i unødvendig antibiotikabruk generelt og bruk av bredspektrede midler spesielt.

Forslag: I samarbeid med de andre A-teamene i Helse-Nord er det utarbeidet forskjellige tiltakspakker som det foreslås at hver enhet/sengepost i Nordlandssykehuset må ta i bruk. Hver enhet må velge minimum en tiltakspakke som videre skal implementeres og følges opp.